

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

De generibus carminum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

HIERONYMUS AVANTIUS

VERONENSIS,

ET

GEORGIUS FABRICIUS

CHEMNICENSIS,

DE

GENERIBVS CARMINVM,

APUD

L. ANNÆUM SENECAM

TRAGICUM.

HIERON. AVANTIUS Veronensis

De Carmine Iambico Trimetro.

Prima sedes ultra jambum & tribrachym recipit spondeum, & spondei dissolutiones, anapæstum & proceleusmaticum, & ipsum dactylum sapissime: licet hoc neget Interpretres in fine (Troadis) sextæ Tragœdiæ.

Secunda & quarta sedes jambo & tribrachy tantum serviunt: ideo contra Interpretes jam constantissime assero, apud Senecam in jambicis trimetris nunquam inveniri anapæstum, neque in secunda, neque in quarta sede.

Tertia sedes admittit jambum, spondeum, dactylum, & tribrachym. Anapæstum vero in loco tertio nunquam invenies: nisi dictio ipsa fuerit quatuor syllabarum; quod accidit versibus viginti, hoc uno prope Oedipæo versu excepto,

Inter senem juvenemque, sed propior seni.

Quin-

Quintus locus uti sæpissime, imo semper, habet aut spondeum, aut anapæstum: ita jambum & dactylum nunquam assumit, nisi in novem versibus; quorum ultimæ dictiones sunt quatuor syllabarum: *nepotibus, cacamine, Prometheus, Capharides, Polyxena, facinorum, & ter, memoria*. Tribrachym quoque ter tantum usurpat in hac sede quinta, dictionibus itidem quadrissyllabis: scilicet, — *Luctifica negat*, in Hippolyto; — *Pestifera movent*, in Hercule furente; — *Luctifera gerens*, in Oedipo.

Sexta sedes semper habet unicum jambum: licet Massarius affirmans tribrachym in hoc ultimo pede, non modò adducat illum versum Tragediæ Herculis furentis:

Vt sapè puppes astus invitas recipit.

Ubi profectò, si vetusta exemplaria consulueris, *rapit, non recipit*, est legendum: sed etiam citet illum versum,

Et fata vici: morte contempta redii.

Ubi per synæresin est jambus, non anapæstus. Sic Ascensius Massario consentiens, non modò super dictione *Capharides* scribit esse spondeum in eodem sexto pede: verum etiam in fine Troadis Tragediæ dicit legendum esse, — *Virginibus teneris*, ut sit anapæstus in ultima trimetri. Ego autem jamdiu scripsi, omnes versus trimetros undequaque probabiles & sinceros inveniri apud Senecam, penes quem nullus est versus scazon, nullus exlex, seu *κατάμετρος*, nullus hypermeter, nullus hypercatalectus, nullus brachycatalectus, sed omnes meri acatalecti: etiam non constat ullus è jambis omnibus, quod gravium Tragicorum lex decernit. Imo Seneca noster sic fuit metrorum ac syllabarum observantissimus, ut cum Hieronymo Aleandro, literarum & religionis culturâ viro venerando, libeat consentire, omnem Senecæ versum proculdubio depravatum

IN TRAGOEDIIS SENECAE.

tum esse, quem receptas scansionis normas transgredi offenderis.

Nego præterea collocari trochæum in aliqua sede versus trimetri: unde demiror improbam quorundam audaciam clamantium trochæum esse in quinta sede horum trium versuum: quorum primus est in Thyeste Tragedia,

Leve est miserias ferre: perferre grave.

Ubi syllaba *re* in *perferre* producitur, vi consonantium sequentis dictionis: ut etiam, — *Frigida spatio refert*, & — *Vndique scopuli adstrepunt*. Vide quæ scripsi apud Catullum in dictione *Propontida*. Non tamen semper producitur hujusmodi syllaba: ut, — *Vnda flammæ opprimat*.

Et sæpius omnes Poætæ hanc finalem syllabam sequentibus consonantibus pro suo commodo recipiunt.

Secundus versus est in *Medea* Tragedia, in qua legitur, — *perfidî sanguis inest*. Ubi dico spondeum esse in quinta sede, non trochæum; ut apud Tibullum canentem, — *sanguis est tamen ille meus*.

Quin aliàs Catullus, Tibullus, Propertius, Ovidius, Aufonius, & alii Poætæ usurpant de industriâ eam pentemimerim: sed Lucanus, Senecæ affinis, utrasque easdem dictiones mutuatus, scribit:

Dum sanguis inerat, dum vis materna.

Quin semel Maro, semel Valerius Flaccus, bis Lucretius, & bis Silius producit ultimam in *sanguis*: & legitur de Lucretia in antiquo Epigrammate,

Sanguis ante virum, spiritus ante deum.

Tertius versus est in *Hercule Oetæo*, ubi scriptum erat, — *si mille gemunt Vrbes*. Ubi legendum docui *nullæ*, non *mille*. Ut & in Ovidiana *Sappho* legendum præmonstravi:

— *Et nullæ dulce queruntur aves;*
non *mille*, ut passim legebatur.

Itidem

DE GENERIBUS CARMINUM

Itidem in Thebaide Tragedia est ille versus,
Ionideſve, vel Myceneæ nurus.

In quo credunt eſſe trochæum in prima ſede: cum certe ſit jambus; quod & fatebuntur qui præter cæteros legerint Ovidium, Propertium, Horatium, & Martialem, ſic ſcribentes:

Ovid. *Non Latium norat, quam præbet Ionia dives.*

Propert. *At tu ſeu mollis quâ tendit Ionia: ſeu quâ.*

Horat. *Non attagen Ionicus jucundior.*

Mart. *Ioniarum guſtus attagenarum.*

Et ipſi & alii vates ſæpius eas primas ſyllabas in *Ionia* variant. Quin peritorum gratiâ dixerim, apud Virgilium in eo celebri verſu, *Inſula Ionio in magno*, excluditur & abjicitur in ſcanſione diphthongus primæ dictionis; non autem adimitur ultima vocalis in ſequente dictione *Ionio*, ut à plerisque omnibus eſt hætenus præceptum. Sic igitur ſcandatur iſte verſus, *Inſul' Ion' in ma.* ut, *Poſt habitâ coluiſſe Samo. Quem Dardanio Anchife. Sub Ilio alto.* & alibi ſæpiſſime. Non tamen hoc recenſeo, quod neſciam diphthongum ſæpe retineri, ſequente vocali, ut, *Caſtanea hirsuta. Ante tibi Eoæ Atlantides.* Et ipſe Seneca in principio Troadis tragediæ ſextæ, *Æacida armis*: ſed ut primas ſyllabas in *Ionio* lubricas teſter; neque unquam inveniri trochæum in Senecæ trimetris, niſi in verſibus plane depravatis. Pyrrhichius quoque nullibi admittitur in hoc jambico, licet alii contendant eſſe pyrrhichium in fronte horum Iremiſtichiorum: *Petit ab ipſis: Abiit arenas. Rediit Achilles,* ſed mirifice decipiuntur. Poſſem dicere inibi tribrachym eſſe, ut in Thyeſte tragedia ſecunda, *Quod ratio nequit*, ut millies alias: potius tamen dicam in illis tribus eſſe jambum, quia litera finalis ſæpe producitur. Ovid.

Vt monuit, cum voce abiit.

Sed maxime in his dictionibus per ſynæreſin coactis: unde non exploderem alteram vocalem, quam demunt

IN TRAGOEDIIS SENECAE.

demunt alii in ipsis infra scriptis verbis, in quibus plane est jambus, non pyrrhichius: *Complexus abiit: Eversa perii: Petiitque supplex*: saltem ut in temporibus sensus sit magis obuius.

Ille quoque fallitur, qui in secundo Actu octavae Tragediæ (Agamemnonis) legens,

Et qui redire (cum perii) nescit pudor:

Et in secundo Octaviæ legens, *Aliena telis: aut petiit*, credit esse anapæstum in quarta sede, qui tamen inibi nunquam invenitur: licet adolescentior cum cæteris omnibus deceptus fuerim. Ut præterea, quod sentio, exprimam, quando prima producitur, *Obiice* scriberem potius, quam *Obice*, ut verbum à nomine statim dignoscatur. Legerem tamen & scriberem, — *Per decem mensum graves*, pro *mensium*: nam ut apud alios Latinos auctores, sic & apud Senecam, scribuntur & leguntur hæ dictiones, ut metra deponant. Ut cum in Seneca legitur, — *Tuque cælestium arbiter*, pro *cælestium*, & apud Catullum *Flos Veronensium*, pro *Veronensium*, in huiusmodi ego ectasi aut molossum aut creticum pedem exhorreo: ad quem confestim absque necessitate plerique concurrunt, tanquam ad solidissimam anchoram. Interim hæc sit nostra sententia; licet aliquando secus scripserit vir eruditissimus & amicissimus: at non semper idem est unius iudicium. Unde quamvis hæc studia (quæ humanitatis appellant) rarissime, nec nisi coactus, revisam; multas tamen inventiunculas nostras alacriter damnavi: & (si acciderit) meipsum redarguens scriptorum meorum ingenuus ero exactor. Igitur repeto, in his, ut versui convenit, ita scribendum, nunc *legentium*, nunc *legentum*: ut annotavi in meo codice impresso in ædibus Aldi Anno C I O I O x v i i.

Schema

IN TRAGOEDIIS SENECAE.

constat è spondeo aut anapæsto : duabus reliquis, jambò cum superflua syllaba. E tali jambico integer Chorus est in Medea, ante actum quintum. Talis versus in Oedipo,

Ophioniaque cede.

Ibidem impurus est ille, mutato altero jambo in spondeum.

Solenne Phœbus carmen.

II. Jambicum dimetrum acatalectum habet sedibus paribus jambum, imparibus spondeum aut dactylum aut anapæstum. hoc accinitur jambico trimetro, in Medea : interjicitur eidem in Agamemnone. Misceatur trochaicis & dactylicis unus, in eadem Tragedia,

Procella fortuna movet.

Impurus est ille in Oedipo,

Hederave fromem baccifera.

Huic vicissim accinitur superius catalectum ibidem,

Aut foeta tellus impio

Effudit arma partu.

III. Jambicum dimetrum hypercatalectum fit, cum ad superius adjungitur pes trisyllabus in fine, nempe baccheus : è quo genere non constant Chori integri, sed aliis alibi, rarissime tamen, interponitur ; ut in Oedipo,

Sensere terra te Dacum feroces.

Habet sede quartâ etiam anapæstum ; ut in Agamemnone,

Non urbecum tota populos cadentes.

Ibidem.

Charusque Pelida nimium feroci.

In qua Tragedia tantum unus adhuc generis ejus-

DE GENERIBUS CARMINUM

dem legitur. Ut autem apud Tragicos jambico dimetro pes trisyllabus additur, ita apud Comicos jambico fenario: cujus è Varrone meminerunt, Charisius, Diomedes, Ruffinus. singuli adducunt hunc versum Terentii ex Hecyra,

Nam si remittent quippiam Philumena dolores.

Sed nunc non alia perfequi, præterquam Tragicum nostri, decretum est.

IV. Jambicum trimetrum brachycatalectum Scæzon, seu claudum, nescio an ulli alii, excepto Seneca, apud Latinos sit usitatum. Habet fede prima jambum aut anapæstum, secunda jambum, tertia spondeum, penultima jambum, ultima spondeum, & semel tantum anapæstum.

Sonuit reflexo classicum cornu. in Oedipo.

Cum lege mundi Iuppiter ruptâ. in Agamemnone.

Iusitque Phæbum tardius celeres. ibidem.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

Hoc genus scæzontis in duabus tantum Tragædiis legitur: nam alia exempla ego ignoro.

Interdum in eodem non fit collisio; ut,

Elisit ere, ante non linguas.

Interdum nulla elisio; ut,

Clamore primum hostico experti. in Oedipo.

Sed hoc videtur fieri valde illepide.

Est & alterum Scæzon huic dissimile, in quo contra legem communem loco penultimo trochæus ponitur,

Timet aut minaces victoris iras.

Tacitumque murmur percussit auras.

Gemuitque taurus Dictæa linquens.

— — — — —
 — — — — —
 — — — — —

Hæc autem rectius inter composita metrorum genera referuntur.

V. Jam-

IN TRAGŒDIIS SENECAE.

V. Jambicum trimetrum catalectum integrum, factis ab Avantio explicatum videmus, quod tamen è puris jambis non constat, sed pedum æqualium quasi temperamento conficitur. Tradit ex antiquis Grammaticis Victorinus, improbari versum è jambis omnem compositum, nam ut sit amplior, & par tragicæ dignitati, interponi frequenter, locis videlicet imparibus, pedum dactylorum numeros, & moras spondeorum: quam sententiam approbat Terentianus. Quos autem trimetros Græci, eos Cicero & Quintilianus vocant senarios, & eorundem imitatione Flavius Caper & Aruntius Celsus, Terentii interpretes. Causam nominis utriusque scite Terentianus reddit, suæ vir artis doctissimus,

*Iambus ipse sex tantum locis manet,
Et inde nomen inditum est senario:
Sed ter feritur, hinc trimetrus dicitur,
Scandendo binos quod pedes conjungimus.*

Annotarem & illa, ubi collisiones aut elisiones non fierent, vel hiantibus literis, vel sequente aspiratione: sed cum id in difficilioribus dicere jam cœperim, & in reliquis generibus sim repetiturus: studiosi id per se observabunt, quod à præceptionibus communibus diffidet, & libertatem illam vetustiorum refert.

VI. Jambicum trimetrum catalectum scazon, constat è solitis trimetri pedibus, jambo, spondeo, anapesto: sed in fine loco jambi spondeum celebrat, quem tamen antecedit anapæstus aut jambus: cujus generis duo tantum versus sunt in Agamemnone,

*Cum Dardana teçta Dorici raperent ignes.
Fatale munus Danaûm traximus nostra.*

— — — — —
o o — — — — —
o — — — — —

† † † †

De

DE GENERIBUS CARMINUM

De Trochaico.

I. Trochaicum dimetrum catalectum è trochæo, item spondeo vel dactylo vel anapæsto, demum trochæo & syllaba superflua componitur: quo utitur in Oedipo,

Sed quid hoc? postis sonat.

Item,

Pendet instabili loco

Quicquid excessit modum.

— 0   — —   — 0   —
— 0 0
0 — —

Chorus enim ille integer est ex hoc genere, quod & aliis Choris immiscetur, aut ad eorum extremum adhibetur. Unus versus hypercatalectus est in eodem Choro,

Vita, decurrente via.

Unus improprium sedem habet, loco trochæi pyrrhichium, in initio,

Comes audacis via.

Sed dubito valde, num correcti sint hi ipsi loci.

II. Trochaicum dimetrum hypercatalectum, constat è trochæo, item spondeo, iterum trochæo, demum trochæo vel spondeo, & syllaba abundante; ut,

Nullus hunc terror, nec impetus.

Item,

Sensit ortus, sensit occasus.

— 0   — —   — 0   —
— 0   — —   — 0   —

III. Trochaicum trimetrum brachycatalectum, habet loco primo & tertio trochæum vel spondeum vel dactylum: secundo, quarto, & quinto trochæum; ut,

IN TRAGOEDIIS SENECÆ.

Protulit tellus aut anguis imis. in Oedipo.

Deseruit fugas nomenque genti. in Agamemnone.

Te duce concidit totidem diebus ibidem.

In qua Tragoedia plures versus ejusmodi, sed sparsim, inveniuntur.

— u — u — — — u — u
 — — — — —
 — u u — — — u u

Impurus est ille, qui loco secundo spondeum habet.

Vicit acceptis cum fulsit armis. Item,

Fraude sua capti caderent Pelasgi.

Quamvis post duas mutas, vocalem sequentes, utraque syllaba correpta legi posset, licentia veterum: ut versus ille apud Gellium, ex emendatione Alciati,

Postquam est morte captus Plautus, Comœdia luget.

Nam in secundo loco dactylus est, propter priores literas vocalem sequentes. ut apud Græcos,

Ὁπλῶν δ' αἰγυπῆτων.

Sed auctorem nostrum minus horridum, ab hac consuetudine plane abstinuisse arbitror. Impurus itidem ille, in quo sede secunda pro trochæo ponitur anapæstus; ut in Agamemnone,

Tradit thalamis virginem relictam.

IV. Trochaicum trimetrum hypercatalectum, habet trochæos admixtis, ut solet, dactylis & spondeis, quod in Agamemnone locis solummodo duobus legitur,

Vidimus patriam ruentem nocte funesta,

Vidimus simulata dona molis immensa.

— u — u — — — — —

V. Trochaicum tetrametrum catalectum, trochæum recipit locis omnibus, exceptis quarto & sexto, in quibus quasi tibicen fulcitur spondeus, firmitati gravitatisque causa. Integre purum carmen hoc ponere Tragici non solent; nam quod aliis Poëtis de-

††† 3

coro

DE GENERIBUS CARMINUM

coro est, in his vitiosum putatur, Victorino & Attilio testantibus. In prima fede, præter trochæum, quem semper ut legitimum intelligo, collocantur dactylus, tribrachys: in secunda, spondeus, dactylus, anapæstus: in tertia, tribrachys: in quarta, unicus spondeus: in quinta, dactylus & tribrachys: in sexta, rursus spondeus, & semel dactylus, semel tribrachys, apud hunc videlicet auctorem: in septima necessario trochæus: syllaba abundans (ut in omnis carminis fine) est indifferens. Has pedum diversitates observare licet in Tragædiis duabus, extra Chorum, nempe in scenarum exordiis, ut in Hippolyto & Medea: semel tantum in scenæ medio, ut in Oedipo. Nos simplicioris versus exemplum subjiciemus,

Et pius numen precatus, rite submissi manus.

Et illius apud Terentium in Heautontimorumenno, qui est omnium ejus Comici purissimus,

Vis amare, vis potiri, vis quod illi des, effici.

— — — — —
Trochæicorum restant alia quædam genera, quibus semel aut iterum uti Poëta satis habuit, quæ ex impuris & imperfectis composita & quasi conglutinata sunt. Primum, pedum quatuor; ut in Agamemnone.

Hesperum dici: aurora movit.

— — — — —
Alterum, pedum totidem, & semipedis; ejus exempla leguntur duo in eadem Tragædia,

Stella quæ mutat, seque mirata est.

Frigidus custos, nescius somni.

— — — — —
Tertium, pedum quinque; ut,
Semper ingentes educas alumnos.

— — — — —
Quartum, pedum totidem cum semipede; in Oedipo,

Luci-

IN TRAGŒDIIS SENECÆ.

Lucidum cœli decus huc ades votis.

De Anapæstico.

Anapæsticum complectitur sedes quatuor, recipit in singulis anapæstum, in prima pariter dactylum & spondeum: in secunda solum anapæstum aut spondeum: in tertia spondeum, dactylum, tribrachym: in ultima anapæstum, spondeum, tribrachym, & dactylum: sed hunc bis tantum observare potui; ut,

Mixtaque odoro Lesbia cum thymo. in Oedipo.

Qui Styga tristem non tristis videt. in Agamemnone.

E solis anapæstis unus legitur in Hercule furente,

Phaetraque leves, date sava fero.

Alter in Thyeste, tertius in Hippolyto, quartus in Agamemnone. nam hoc contra gravitatem Tragicam est, ut supra in jambicis & trochaicis, de veterum auctoritate scripsimus. Itaque similem versum reprehenderunt familiares Ovidii, in ipsius tragœdia Medea, qui à Seneca in Controversiis annotatur,

Gelidum boream, gelidumve notum.

Anapæstici qui constant è solis spondeis, nimium inertes sunt, ideoque à Ruffino vocantur immanifesti, quia in iis vix numerus & versus intelligi potest, ut Cicero ait: imò planè non intelligitur, si aliis, non sui generis, sunt immixti. Talis est in Oedipo,

Nec mortali captus forma.

Alii duo sunt in Agamemnone. Tales spondaici, quamvis alius itidem generis carminibus inferuntur, tamen in eorum habentur numero, cum quibus conjuncti sunt, etiamsi pedem illum legitimum habeant, quod & veteres Grammatici annotarunt, ut diximus libro De re Poëtica septimo.

Jambum pedem hoc carmen non admittit; nam in illo versu,

DE GENERIBUS CARMINUM

Arcus metuit Diana tuos,

Prima in nomine proprio figurate producitur, ut & in illo Ovidii,

Ferrum Diana volanti

Abstulerat jaculo.

Ita enim in aliquot manuscriptis offendimus. Habet hoc carmen post duos pedes incisum; in quo syllaba brevis produci potest, ut,

Bis pulsata Dardana Grajo. in Troade.

Pulsata fiera ferur in altum. in Octavia,

Interdum non fit elisso; ut in Octavia,

Vivere matrem impius, ingens,

Neque fit collisio; ut in jambico,

Priamo Agamemnon. in Agamemnone,

Æacide armis. in Troade.

Item in anapæstico; ibidem,

Contenta sono, Hectora flemus.

Canuit Ide, Ide nostris.

Quod tribus aliis præterea ejusdem carminis locis animadvertimus.

Est hujus carminis bonitas & elegantia præcipua, si pedibus singulis, singulae partes orationis finiantur; altera, si dimensiones ipsæ parte orationis terminentur.

Talis est autem solita ejus constitutio,

o — o — o — — — — —
— — — — —
— o — — o — — o — — — — —

Admittit aliquando pedes alienos, seu (ut Servius) ignobiles, & (ut Cicero de Oratore) abjectos: nos hæcenus impuros vocavimus, quod & numerum & verbum vitient.

In prima sede præonem tertium; ut in Oedipo,

Niveique lactis candida fontes,

Quo-

IN TRAGŒDIIS SENEÆ.

Quorum tamen versuum ultra octo in his Tragœdiis non sunt.

In secunda sede baccheum; ut in Octavia,

Spernit superbos humileque simul.

Cujus alibi similis nullus est. Observatione dignum est, quod Cicero anapæstum pedem, pro ipso carmine anapæstico ponit. ut de Finibus; *Græci qui hoc anapæsto citantur.* id est, hoc carmine anapæstico.

De Sapphico.

I. Sapphicum brachycatalectum, quod constat molosso, anapæsto, baccheo, id inferitur Choro cuidam in Agamemnone,

Qui vultus Acherontis atri.

II. Sapphicum integrum, pedibus constat certis, trochæo, molosso, anapæsto, & amphibrachy vel baccheo, propter syllabam ultimam communem. Habet usitatem cæsuram post alterum pedem, quam Tragicus semper observat, Catullus non admodum accurate, Horatius accuratius, præterquam in locis paucis, & initio Carminum, libro primo,

Mercuri facunde, nepos Atlantis. Oda 10.

Quem virum aut Heroa, lra vel acris. Oda 11.

In Oda de Pindaro utitur undecies, in Carmine seculari uno minus vigesies: aliàs non nimium.

In hoc genere graviter cadunt versus, qui desinunt in dictionem quadrifyllabam; ut,

Iam silet murmur grave classicorum.

Nonnunquam propter cæsuram syllaba correpta extenditur, idque semel tantum apud Horatium, sed sæpius apud hunc Tragicum; ut,

Et vir & Pyrrha mare cum viderent. in Troade.

Vxor impendit animam marito in Medea

Est autem veri & integri Sapphici constitutio ejusmodi,

Disce fortunam bene ferre magnam.

Constant Chori integri è sapphycis apud nostrum Tragicum. Observavimus in sapphico pedes illegitimos plures, quam in aliis, eosque in sedibus omnibus, ultima tantummodo excepta; ut in prima sede, spondeus pro trochæo. quod quia semel factum, legem non facit.

Solus contemptor levium deorum. in Agamemnone.

In altera sede pro molosso, interdum creticus collocatur, interdum choriambus: de cretico constat, de choriambo nos exempla afferemus, quia inusitatum est, & ab alio, quod equidem sciam, factum nemine.

Creticus invenitur sine omni controversia; & veteres sapphicos tales fuisse Julius Scaliger sentit. Catullus,

Pauca nunciate mea puella.

Sappho certe, quæ hujus carminis inventrix est, in quadam oda continenter eo pede utitur:

Παικίλοθρον ἀθανάτ' Ἀφροδίτη,

Παῖ Διδὸς δολοπλόκε, λιασομή σε

Μὴ μ' ἄττεισι μηδ' αἰτίαισι δάμνα

Πόντια θυμὸν.

Choriambus in eadem sede, uni Tragico nostro est usitatus. Extant plura exempla, ne quis possit dubitare: qualia sunt,

Sumere innumeras solitum figuras. in Medea.

An serax varii lapidis Carystos. in Troade.

Quamvis in manuscripto Regiomontani legitur, *varii lapidis*: quod tamen repudio, ut & Scaligeri *ἀήμα συμφωνηθέν*, quod esse in dimensione ipse judicat. Similiter in Thyeste,

Cuncta divitiis metuitque casus,

Sed & hunc versum aliter legit Beza, ut in Lectionis diversitate dicemus. Rursus alibi,

IN TRAGOEDIIS SENECÆ.

Te caput Tyria cohibere mitra. in Oedipo.

Sidus Arcadium geminumve plaustrum. in Agam.

Troia qua jaceat regione monstrans. in Troade.

Exempla nondum in libris corrupta tot enumerō,
ne temere affirmare videar rem novam. Ille autem
versus in Hercule Oetæo,

Habeat, nec ulla dominetur aula,

ut & alter in Agamemnone,

Triplici cathena tacuit, nec ullo,

plane sunt illegitimi; in quibus loco primo anapæstus,
altero baccheus ponitur: quos inter sapphicos ausus
non essem recitare, nisi Tragicus eis per medium im-
misceret, aut propinque annecteret. Satis de prima &
altera sede hujus carminis,

In tertia sede spondeus contra artem & usum collo-
catur; ut,

Argos irata carum noverca.

Cujus etiam ut in pede priore exemplum aliud ne-
scio. Spondeus iste interdum resolvitur; ut,

Si qua ferventi subjecta cancro. in Hippolyto.

Dum luem tantam Troia atque Achivis. in Troade.

Qualis illa *Ἄλξις* Horatiana,

Nunc mare, nunc silvæ. & ista,

Ἡὺ quantus equis, quantus adest viris.

Ita in manuscripto, & *Ἡὺ* dissyllabum esse non ne-
gat Servius. Eadem resolutione Cæcilius in Plotio,
apud Terentii interpretem,

Patere quod datur, quando optata non danunt dii.

In hoc trochaico, quando est trisyllabum. Sumptum
hoc de Græcis Homerus,

Ἄφροντες κείνον, ἐπὶ λυγρὰ τε Κλεωναί,

Apollonius,

Οὐδὲ μὲν εἶδ' αὐτοῖο παῖς μὲν αἰνεῖν ἀνάσσει.

Aliter in carmine sapphico distinguunt pedes Bas-
sus, Diomedes, Attilius, Terentianus, Servius, & alii;
nam

DE GENERIBUS CARMINUM

nam inter composita id numerant: sed qui simplicem rationem sequuntur, quam nos sequimur, ad Tragici hujus compositionem spectant, quæ sine dubio è Græcorum fluxit institutionibus. Horatius in hoc genere semel atque iterum utitur dissectione; ut,

Thracio Bacchante magis sub inter, Lunia vento. lib. 1.

Grosche non gemmis neque purpura ve, Nalene auro. l. 2.

Sed nullum est exemplum in Tragicis.

De Choriambico.

I. Choriambicum dimetrum constat choriambo & baccheo.

Imbriferumque corum. in Hippolyto.

Pulvereamque nubem. in Agameinnone.

II. Choriambicum trimetrum, è spondeo, choriambo, & pyrrhichio; ut,

Pax est Herculea manu,

Auroram inter & Hesperum.

Ex hoc facti sunt Chori integri in Thyeste & Hercule Octæo: finis cujusdam Chori in Hercule furente: medium in Medea. Habet primo loco interdum trochæum; ut apud Severum Septimum,

Purpura-leguli senes.

Interdum creticum; ut in Hercule Octæo.

Quatuor præcipitis Deus.

Nisi fiat collisio, Prima enim in nomine *quatuor* apud bonos Poetas semper producta legitur: *quater*, semper correpta.

III. Choriambicum tetrametrum fit è spondeo, duobus choriambis & pyrrhichio: quo genere frequentissime utitur. hoc suave est, si incilium habeat post pedem alterum.

IN TRAGOEDIIS SENECÆ.

Res est forma fugax, quis sapiens bono

Confidit fragili? dum licet, utere.

Ex hoc passim integri Chori compositi. Idem inter duos trimetros & totidem tetrametros in Oedipo interposuit. Sunt præterea genera choriambico minus nota.

I. Primum, quod è choriambico dimetro constat, & è duobus pedibus jambi, cum syllaba superflua.

— o — o — — — — o — o —

Indomitumve bellum perrumpet omne.

II. Alterum, quod è choriambo, anapæsto, & iterum choriambo.

— o — o — o — — o —

Extimuit manus insueta pati.

III. Tertium, quod prioribus est magis vulgatum, è spondeo, choriambo, anapæsto, tribrachy.

— — — — o — o — o — o —

Vt quondam Hercules cecidit pharetra.

Reperiuntur plura in Agamemnone hujus generis.

IV. Quartum, quod è choriambis in sede prima & ultima, in secunda jambo, in tertia spondeo constat; cujus unicum extat exemplum in Oedipo.

— o — o — o — — — — o —

Que tibi nobiles Theba Bacche tua.

V. Quintum, quod est priore brevius syllaba, & loco choriambi finitur dactylo; ut in Agamemnone,

— o — o — o — — — — o — o —

Perdidit in malis extremum decus.

De Dactylico.

I. Dactylicum dimetrum catalectum, conficitur è duobus dactylis; ut,

Non acies feras.

Cervaque Parrhæsis.

— o — — o —

II. Dactylum trimetrum, è dactylo, spondeo & dactylo; ut,

Cæru-

DE GENERIBUS CARMINUM

Cæruleum erexit caput.

III. Dactylicum tetrametrum acatalectum, fit è solis dactylis, socio pede adjuncto spondeo, qui admittitur sedibus omnibus, excepta prostrema: quod carminis genus suo appellatur nomine Bucolicon, & idem interponitur modo sapphiciis & chorianbiciis, quales sunt tres in Hippolyto: modo heroicis, quales multi in Oedipo, ante Actum tertium.

— 0 0 — 0 0 — 0 0 — 0 0

Et tumidum Nereus posuit mare.

Item,

Brachia prima cadunt prædonibus.

De hoc versu ita scribit Terentianus, diligens Grammaticus,

In Tragicis junxere choris hunc sæpe disertis,

Annaeus Seneca, & Pomponius ante Secundus.

Eodemque in loco hos è Pomponio versiculos adducit:

Pendeat ex humeris dulcis chelys,

Et numeros edat varios, quibus

Adsonet omnes virens late nemus,

Et tortis errans qui flexibus.

Hi versus si è solis componuntur spondeis, minus sunt sonori, minus accommodati; ut in Oedipo,

Et Phæbo laurus charum nemus.

Quod in aliis præterea duobus in hoc poëta deprehendimus. Nam dici dactylicus potest, auctore Attilio, qui pedes omnes spondeos habet: dici jambus, qui spondeis maxima è parte abundat, quod in Plautinis Camerarius annotavit: dici anapæsticus, eadem de causa, de quo dictum paulò ante est. Ratio est (ut idem Attilius) quia pes spondeus metra omnia ordinat atque disponit.

IV. Dactylicum pentametrum superiori simile est, quod

IN TRAGOEDIIS SENECAE.

quod uno pede excedit; id olim vocatum Æolicum, eoque librum integrum scripsit Sappho. In his Tragoediis unus tantum invenitur, in Agamemnone,

Heu quam dulce malum mortalibus additum.

Ita enim è manuscripto Regiomontani eum restitimus, cum in vulgatis in choriambicum mutatus sit: ut esset sequenti in eodem loco similis.

Sunt hujus generis multa composita.

I. Ut incipiens à cæsura trochaica. in Agamemnone.

Aut iniqui flamma Tonantis.

Item à solo pede trochæo,

Pendet instabili loco.

II. A cæsura sapphica. in Agamemnone,

Fortiter vinci restitit annis.

Tales leguntur tres in Oedipo, in Choro confuso plurimis carminum generibus.

III. Item à cæsura jambica, vel è solis jambis facta; ut,

Inauspicata de bove tradidit. in Oedipo.

Vel è spondeo & jambo; ut,

Par ille regi, par superis erit. in Agamemnone.

Postremo desinens in colo sapphico. Ibidem,

Et licuit versare dolos, ut ipsi.

De Hexametro.

Hexametrum (quod à materia Heroicum, ab orationis genere Epicum) componitur è dactylis & spondeis: ita tamen ut sedem quintam dactylus, sextam & ultimam spondeus possideat. In prioribus enim ambo pedes sine ullo discrimine ponuntur. Hujus exemplum est optimus ille poëtæ optimi versus,

Discite justitiam moniti, & non temnere Divos.

Hoc carminis genere celebrantur res gestæ Bacchi in Oedipo & Medea: item oraculum, quod Oedipo datum est. Oraculum refertur in scenæ medio, Bacchi faci-

DE GENER. CARM. IN TRAG. SENEÆ.

facinora inferuntur Choris. In antiquissimis Tragœ-
diis frequentem fuisse hujus versus usum, intelligitur è
libro De re Poëtica, qui inter Aristotelicos legitur.

De Monometro.

Monometrum est, quod è duobus fit pedibus, est-
que aut acatalectum, quod integrum est, ut ex anapæ-
stico; ut,

Fortuna ferat.

Item,

Nova nupta faces.

Item, ex dactylico; ut,

Non acies feras.

Item,

Cingi floribus.

Catalectum, cui syllaba aliqua deest. Hypercata-
lectum, in quo abundat syllaba. Ut in Trochaico,

Troia bis quinis.

in Agamemnone.

Jam Jambico,

Religare frontem.

in Oedipo.

In Choriambico,

Quo non nata jacent.

in Medea.

Quia autem tales finiunt plerunque sententiam, aut
etiam carminis genus, ideo antiqui monometra, clau-
sulas appellarunt, ut Varro tradidit.

PERIO-